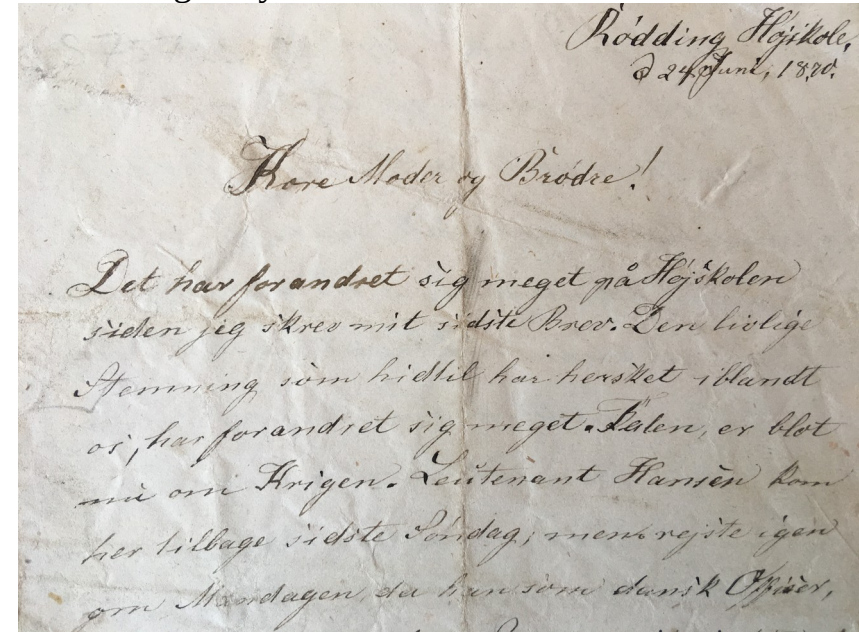

Oldefars søster på Rødding Folkehøjskole i 1870

Tidligere i år har jeg skrevet om Peter Petersen Mortensen (PPM) der blev født 1. marts 1839 i Vedsted sogn vest for Haderslev og om hans ophold på Rødding Folkehøjskole i 1854. Som beskrevet satte opholdet sig markante spor i hans holdninger og beslutninger, og det er da også forståeligt at hans søster, Marie Margarethe Mortensen (MMM), også gerne ville på højskole. Jeg ved ikke hvor længe hun gik på højskolen, men et enkelt brev er overleveret fra hendes ophold. Det er dateret den 24. juni 1870, og da hun er født 25. maj 1845, har hun på det tidspunkt været 25 år. Jeg har ikke undersøgt hvor ofte landmænds døtre dengang kunne komme på højskole, men måske har hendes efter datidens forhold fremskredne alder i relation til ægteskab have spillet en rolle: Kunne hun mon finde en god dansk ægtemand på højskolen?

En del af brevet er vist nedenfor i en faksimilekopi, og selve brevet er vedlagt i renskrift. Man vil straks bemærke at MMM skriver latinsk håndskrift, som først blev officielt indført i Danmark i 1875. Hendes bror betjente sig indtil sin død udelukkende af gotisk håndskrift med undtagelse af egennavne som han skrev med latinske bogstaver. Endvidere bruger MMM konsekvent 'å' i stedet for 'aa', og det har nok været bevidst at bruge et bogstav som pegede mod en fælles nordisk retskrivning. Begge dele

sandsynligvis efter højskolens påvirkning. Tankevækkende er det at 'å' først blev officielt indført i Danmark efter 2. Verdenskrig, og at dette bogstav stadig er til debat i retskrivning af bynavne.

Det havde været et dramatisk forår i 1870. Preussen var efter krigen mod Danmark og den tysk-østrigske krig i 1866 blevet den ledende magt i Centraleuropa, og Frankrigs kejser Napoleon 3. var trængt indenrigspolitisk efter hans mislykkede udenrigspolitiske initiativer. Nu var der tilmed tvivl om arvefølgen i Spanien, og arvefølgespørgsmål havde før udløst store europæiske krige. Meget tydede i løbet af foråret på krig mellem Preussen og andre tyske stater, men krigen brød først ud den 19. juli med en fransk krigserklæring.

Danmark var fortsat i chok efter nederlaget mod Det tyske Forbund i 1864, men i foråret 1870 kom der igen nationalliberale i regeringen, og Monrad vendte hjem fra New Zealand. Det nye ministerium ønskede at Danmark skulle støtte Frankrig i en krig mod Preussen for at få revanche for nederlaget i 1864 og for at få et sejrende Frankrig til at gennemtvinge en folkeafstemning om Nordslesvig iht. §5 i fredstraktaten mellem Preussen og Østrig i 1866. Der var forhandlinger mellem regeringen og udsendinge fra Frankrig der lovede en landsætning på 26.000 soldater på Als og en panserflåde til danske farvande i tilfælde af krig.

Det er i denne situation brevet er skrevet. Første halvdel handler om de forberedelser, som nogle af mændene på skolen træffer i forventning om krigen, og om MMM's forhåbninger om at *Vorherre vil snart løse os ud af dette preusiske Fangenskab*. MMM skriver også om en natlig chikane fra nogle tyske nationalister der sang sange og knuste ruder flere steder på højskolen, og hun fortsætter: *Vi vide os nu næsten ikke sikre om Natten, thi Højskolen, som de Tyske kalder "det lille Danmark", er deres værste Fjende*. Forstanderen anmelder hændelsen, og de skyldige bliver snart *sadde i Fangehullet*. Der herskede dog trods alt lov og orden i Preussens nordligste udkant. Til gengæld har MMM ikke været bange for brevhemmeligheden, for hendes brev rummer oplysninger om andres krigsforberedelser som kunne bringe de pågældene officerer og soldater i vanskeligheder, og som også kunne

give problemer for højskolen i Rødding hvis den blev for kendt som tilholdssted for danske nationalister og revanchister.

Krigen blev en katastrofe for Frankrig som var dårligt forberedt på krigen og havde håbet på splittelse mellem de tyske stater. Krigen blev afgjort 2. september i slaget ved Sedan hvor Napoleon 3. blev taget til fange, og hans hær led et stort nederlag. Danmark blev ikke involveret, for kongen og et folketingsudvalg bremsede regeringens ønske om at deltage i krigen på fransk side.

Man kan altid siden fundere over: Hvad nu hvis Danmark havde trådt ind i krigen på fransk side? Sådant som krigen udviklede sig, er det nok ikke sandsynligt at de lovede soldater og skibe ville nå frem, og Danmark havde så været alene i sin kamp for revanche. Hvis den var blevet tabt, var Danmark måske blevet en af de stater som udgjorde det nye tyske kejserrige som blev proklameret i Versailles i januar 1871.

Nu måtte MMM finde sig i at Nordslesvig fortsat var en del af Preussen, og efter at have været tjenestepige på gårde nord for Kongeåen, vendte hun tilbage til Nordslesvig og blev gift med gårdejer Christen Petersen Thygesen og mor til fem piger i Nustrup - omtrent mellem Rødding og hendes barndomshjem i Vedsted.

Holme, 03-09-2019

Jens Rasmussen

BILAG

Rødning Højskole
d 24 Juni 1870

Kære Moder og Brødre!

Det har forandret sig meget på Højskolen siden jeg skrev mit sidste Brev. Den livlige Stemning som hidtil har hersket iblandt os, har forandret sig meget. Talen er blot nu om Krigen. Leutenant Hansen kom her til bage sidste Søndag, men rejste igen om Mandagen, da han som dansk Officer, ikke turde være her. Smidt rejste sidste Onsdag til Ryslinge, at gå Soldaterskolen igennem; for når Danmark begynder at tage fat, da som Frivillig, at stille sig i Armeen og som "tapper Jens!" at kæmpe for Fædrelandet. Vi har da nu fået to ny Lærere nemlig M. Appel, og den unge Svejstrup. Men Gud ved hvorlænge de blive her, især Sveistrup, da han også vil gå frivilligen med i Kampen og rejser måske på Onsdag til

København. I sidste Uge var Povlsen, som har været Forstander på Vejstrup Højskole, her og han holt da Foredrag for os i denne Uge, han rejste igår. Hvorledes mener I det vil gå med Krigen? Danmark har jo vel endnu ikke viist nogen Deltagelse i Krigen mellem Frankrig og Preusen; men det [er] ikke godt at vide, hvorlænge det varer og hvad der er det bedste. Vi bede hver Dag, "Vorherre vil snart løse os ud af dette preusiske Fangenskab." Her i Byen ere Hjemmetydskerne helt forvirrede. Den tydske Præst er nær ved at gå fra Forstanden, thi 4re af han sønner ere indkalt til Preusisk Tjeneste og nu gælder det om at holde Ørene stive for dem. Natten mellem Fredag og Løverdag havde vi stor Spetakel her på Høyskolen. Hen-

imod Kl 12 kom tre af Byens største
og vigtigste Tydskere herop i Gården og
sang af fuld Hals, "ik bin in Preuser", og
så på Tilbagetoget slog Vinduerne ind
i Bibliotheket tillige hos Bais[?]. Mathias hørte Spetaklen
og de kom alle op og så 3 Mand slængende
henad Aleen. På anden Dags Morgen
meldte Appel det til Herredsfogden og
de ere alle tre sadde i Fangehullet.
Vi vide os nu næsten ikke sikre om
Natten, thi Højskolen, som de Tydske
kalder "det lille Danmark", er deres værste
Fjende. Appel er den Mand, som de ikke
så let skal tage ved Næsen; men skal
nok klare sig over for de store Herrer.----
Om det store Skolemøde bliver, ved jeg
ikke; thi Appel sagde idag, at Udsigten
dertil var dårlig, da der i 8te Dage kunde

ske meget, som vi endnu ikke veed;
men I kommer jo i alfald herved
efter mig. Skal vi hjem på Løverdage?
Det kan vel ikke lade sig gøre at blive
til Søndag for Barsedåben, og når der
ingen Skolemøde bliver, kan det jo og
være det samme. Jeg har ellers Bud fra
Juhl og Jørgen Gundersen, I skulde
komme derhen, og I må derfor tage et
par Dage dertil.

Gid Vorherre nu snart vilde vende[?]
den sære Spænding, som hersker i
det danske Folk, og at vi snart må
komme af "Kloen" og havne i vort [...]
danske Fædreland.-----

Mange Hilsener til Eder alle fra Eders

Tro og hengivne[?]
Marie

Det er så sludret skreven;
thi vi skal om en halv
Time til Brem[?].

Lev-vel.